

**PLASTİK SANATLARDA
KURAMSAL BAKIŞ AÇILARIYLA
RESİM**

Editörler

Doç. Dr. Fahrettin GEÇEN

Öğr. Gör. Ümit PARSIL

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-399-753-3

Ön Kapak Görsel

Doç. Dr. Fahrettin GEÇEN

Kitap Adı

Plastik Sanatlarda Kuramsal Bakış
Açılarıyla Resim

Arka Kapak Görsel

Öğr. Gör. Ümit PARSIL

Editörler

Fahrettin GEÇEN

Yayıncı Sertifika No

47518

ORCID iD: 0000-0002-0787-7505

Ümit PARSIL

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

ORCID iD: 0000-0002-1901-5400

Bisac Code

ART0 00000

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

DOI

10.37609/akya.3044

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kütüphane Kimlik Kartı

Plastik Sanatlarda Kuramsal Bakış Açılarıyla Resim / editörler : Fahrettin Geçen, Ümit Parsil.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

227 s. : rnk. res. ; 160x235 mm.

Kaynakça ve İndeks var.

ISBN 9786253997533

1. Sanat--Resim.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Önsöz

İnsanoğlu kendi doğası içerisinde mekanik olmayan özel bir ruh yapısına sahiptir. Sahip olduğu bu özel yapı kendisini diğer canlılardan ayırmaktadır. Düşünmek, üretmek, çözüm bulmak, haz almak insanın karakteristik özelliklerindedir. İnsan anatomik açıdan maddesel bir forma sahip olsa da düşünsel ve hissel bağlamda özel bir yapıyla donanmıştır. Ruh ve akıl işte insanı tüm varlıklardan ayıran en önemli öğeler... insan oğlu yaşamını idame ettirmek için ortaya koyduğu maddi yapılar yanında ruhunu ve estetik hazzını da doyurmaktadır. Estetik hazzını insanın duygu ve düşüncelerini ahenkli bir şekilde aktardığı sanat ile yapmaktadır. Sanat hem bilim ışığında ilerlemiş hem de siyasi, ekonomik, toplumsal, bireysel etkilerle boy almıştır. Bu kitapta sanatın çeşitli formlarını ve savlarını anlatan akademik çalışmalar bulunmaktadır. Sanat ve akademik dünyaya fayda getirmesi dileğiyle...

Editörler

Doç.dr. Fahrettin GEÇEN

Öğr. Gör. Ümit PARSIL

İçindekiler

- BÖLÜM 1** Mimarinin Resim Sanatına Etkisi ve Eserlerinde
Mimari Unsur Kullanan Sanatçı Örneklemi..... 1
Fahrettin GEÇEN
Dila YILDIRIM
- BÖLÜM 2** Dijital Sanatta Oluşturulan Veri Tabanları ve
Yapay Zeka Uygulamaları 15
Ümit PARSIL
Ahmet Göktuğ KILIÇ
- BÖLÜM 3** Fahrettin Geçen Portrelerinde Rembrandt Işığı Etkisi 27
Rasim SOYLU
- BÖLÜM 4** Eserlerinde Taille - Douce Tekniğini Kullanan Sanatçılar 39
Buse KIZILIRMAK ÇEKİNMEZ
H. Müjde AYAN
- BÖLÜM 5** Batı Resim Sanatında Doğu Etkileri: Alfred Julio Jensen
Mural'ın Eserlerindeki Çin Sayı Sisteminin Etkisi 59
Çağatay ATLI
- BÖLÜM 6** Erwin Panofsky'nin İkonoloji ve İkonografik Eleştirisi
Yöntemi Bağlamında Bir Sanatçı Örneği: Ümit Parsıl 67
Ahmet Göktuğ KILIÇ
- BÖLÜM 7** Tazminat ve Meşrutiyet Dönemi'nde Resim
Eğitimi Veren İlk Kurumlar 77
Zeynep GÖNÜLAY ÇALIMLI

BÖLÜM 8	Yeni Nesnellğin Doğuşu I. Dünya Savaşı.....	99
	<i>Eda ÖZ ÇELİKBAŞ</i>	
	<i>Fatih YALI</i>	
BÖLÜM 9	Primitif Sanatta Dışavurum ve Bilinçaltının Yaratıcılığı	111
	<i>Mustafa HAYKIR</i>	
BÖLÜM 10	Antoni Tapies'in Eserlerindeki Yumuşak Güç ve	
	İdeolojik Söylem	125
	<i>Özlem VARGÜN</i>	
BÖLÜM 11	Tehachapi Kaliforniya Ceza İnfaz Kurumunda	
	Benzersiz Bir Sanat Projesi.....	149
	<i>Nurgül KELEŞ</i>	
BÖLÜM 12	Soyut Sanatın Türk Resmine Yansımaları	
	ve Adnan Çoker Örneği	163
	<i>Mehmet Erkan TURAN</i>	
BÖLÜM 13	Eserlerinde Geleneksel Formları Kullanan	
	Türk Ressamları.....	185
	<i>Banu DAVUN</i>	

YAZARLAR

Öğr. Gör. Çağatay ATLI
Adıyaman Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Resim Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Banu DAVUN
Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim, İş
Eğitimi AD.

Doç. Dr. Eda ÖZ ÇELİKBAŞ
Karabük Üniversitesi, Safranbolu Fethi
Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi,
Resim Bölümü

**Dr. Öğr. Üyesi Zeynep GÖNÜLAY
ÇALIMLI**
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

**Dr. Öğr. Üyesi Buse KIZILIRMAK
ÇEKİNMEZ**
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü,
Resim-İş Eğitimi AD

Nurgül KELEŞ
Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Plastik Sanatlar, Sanatta Yeterlilik

Doç. Dr. Fahrettin GEÇEN
İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve
Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü

Prof. Dr. Mustafa HAYKIR
Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi Resim Bölümü

Uzm. Dr. Ahmet Göktuğ KILIÇ

Prof. Dr. H. Müjde AYAN
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim
Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü,
Resim-İş Eğitimi AD.

Öğr. Gör. Ümit PARSIL
Adıyaman Üniversitesi, Teknik Bilimler
Meslek Yüksekokulu Mimari Dekoratif
Sanatlar Pr.

Doç. Dr. Rasim SOYLU
Sakarya Üniversitesi Sanat Tasarım ve
Mimarlık Fakültesi Temel Eğitim Bölümü

Arş. Gör. Mehmet Erkan TURAN
İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve
Tasarım Fakültesi

Doç. Dr. Özlem VARGÜN
Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş
Eğitimi AD.

Uzm. Fatih YALI
Karabük Gençlik Spor İl Müdürlüğü

Dila YILDIRIM
İnönü Üniversitesi

BÖLÜM 1

MİMARİNİN RESİM SANATINA ETKİSİ VE ESERLERİNDE MİMARİ UNSUR KULLANAN SANATÇI ÖRNEKLEMLERİ ¹

Fahrettin GEÇEN ²

Dila YILDIRIM ³

GİRİŞ

İnsan yaşamı boyunca, gıda ihtiyacı kadar barınma ihtiyacı da duymaktadır. Doğa koşulları karşısında (yağmur, kar, sel, hayvanlara karşı savunma) ve insani çatışmalar sonucunda kapalı alanlara duyulan ihtiyaçla, mağaralarda yaşamaya başlayan insanlar, zaman içerisinde tarım ve pololitik gerekçeler ile yerleşik hayata geçmiştir. Yerleşik hayat, insanın var olmasından çeşitli kültür ve değişimlere uğrayarak günümüze kadar gelmiş ve devamlılığını sürdürmektedir. Tek katlı ahşap kulübelere çok katlı cam gökdelenlere uzanan mimarlık süreci, geniş bir gelişim sürecini kapsamaktadır. Bununla birlikte standartlarını arttıran yapılar inşa edilmiş ve bu yapılar tarih içerisinde sürekli değişim-gelişim göstererek sadece bulunduğu coğrafyayı değil, tüm yeryüzünün mimarisini zamanla işlevi kadar bulunduğu toplumun kültüründen de etkilenerek, estetik çekiciliğiyle hayatın bir parçası haline gelmiştir. Bu estetik çekicilik, mimari yapıların bulunduğu coğrafya'yı ve bulunduğu toplumun kültürüyle bütünlük oluşturarak bir haz uyandırmaktadır. Kentler, çağdaş dünya yaşamında modernizm ve teknolojinin gelişmesiyle değişimin görüldüğü en önemli yapı birimleri olmuştur.

¹ Bu Akademik Çalışma, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anabilim Dalı, Resim Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Dila Yıldırım'ın Doç. Dr. Fahrettin Geçen'in Danışmanlığı Altında Hazırladığı 'Çok Katlı Kent Mimarisine Ait Geometrik Bir Unsur Olarak Pencere İmgesi Üzerine Resimsel Yorumlamalar' İsimli Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezinden Türetilmiştir.

² Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, fahrettin.gecen@inonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0787-7505

³ İnönü Üniversitesi, yldrmdila6@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-5277-760X

sağlıklı bir görünüm kazandıracaktır. Mimari yapıların sahip olduğu çeşitlilik ve farklılıklar sanatçıları da kendi değişkenlerine elbette çekmektedir. İnsanların yaşamlarını devam ettirdiği (ekonomik, iklimsel, sosyolojik, politik, inancaal etkilerle) alanlar sanatçıların biçimlendirdiği mimari formların etkisini değiştir-
mektedir. Sanatçılar kendi sanatçı kimliklerinin yanında çevrenin etkisi altında da kalırlar. Sanatçıları buldukları sanat iklimi, aldıkları eğitim, psikolojileri, sosyo-ekonomik durum, siyasal ve inancaal yapı ciddi anlamda etkilemektedir. Bu etki elbette mimari unsurları eserlerinde kullanan sanatçıların ürünlerinde de farklı etkiler ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sanatçıların eserleri boyut, renk, çizgi, doku, teknik gibi birçok açıdan farklılık gösterirken mimari unsurların ele alınış ve görünümleri açısından da farklılıklar göstermektedir. Bu durum hem eserlerin farklı estetik hazlar uyandırmasını hem de farklı biçimsel durumlar oluşmasını sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

- Al Şensoy, S., & Işıık, B. Ö. (2018). *Mimarlık ve ressamlık arakesitindeki bir sanatçı: Hundertwasser, Sanat ve Tasarım Dergisi*, 8(2), 76-94.
- Bayav, D. Ayteş, E., (2011). "20. Yüzyıl Resim Sanatında Yüzeyin Sınırlarını Aşan Arayışlar", *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(8), ss.35-57.
- Bektaş, E. H. E. (2022). *Modern Mimarlığın Beş İlkesinin Konut Biçimlenişleri Üzerinden İncelenmesi. Bab FSMVÜ Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Dergisi*,3(2), 155-172.
- Bırol, G. (1996). *19. yüzyıl endüstri devrimini sonrası mimari akımlar*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Bırol, G. (2006). *Modern Mimarlığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi*, Megaron, Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Yayını, Balıkesir.
- Bulat, S., Bulat, M., & AYDIN, B. (2014). *Bauhause Tasarım Okulu, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 105-120.
- Erkol, İ. (2009). *Utarit İzgi Ve Türkiye De Modern Mimarlık*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Göğebakan, Y. (2012). *Estetik ve kentsel yapılanma üzerindeki etkisi. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(4).
- Grzymkowski, E. (2015). *Sanat 101*, çev. Orhan Düz, Say Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- Lökçe, S. (2003). *İki Şehir İkonu1: Sagrada Família Ve Sydney Opera Binası. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 18(1).
- Soylu, R. Çomak, N. (2018). *Paul Klee'nin Bauhaus'ta Temel Sanat Eğitimine Katkıları*, *Ulakbilge*, 2018, Cilt 6, Sayı 22, Sf: 259-277.
- Yağmur, Ö. (2007). *Modern Sanatın Takı Sanatına Yansımaları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

RESİM KAYNAKLAR

- Görsel 1:** Adolf Loos, Steiner Evi Fotoğrafi, Viyana, 1909. Bırol G. (2006). *Modern Mimarlığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi*, Megaron, Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Yayını, Balıkesir.
- Görsel 2:** Auguste Perret, Notre Dame Kilisesi Fotoğrafi, Fransa, 1923. <https://aehistory.wordpress.com>

- ress.com/1922/10/08/1922-church-of-notre-dame-le-raincy-france/ (07.03.2024).
- Görsel 3:** Le Corbusier, Villa Savoye Bina Fotoğrafı, Fransa, 1931. Bektaş, E. H. E. (2022). Modern Mimarlığın Beş İlkesinin Konut Biçimlenişleri Üzerinden İncelenmesi. *Bab FSMVÜ Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Dergisi*, 3(2), 155-172.
- Görsel 4:** Walter Gropius, Bauhaus Bina Fotoğrafları, Almanya, 1919. <https://www.arkitekuel.com/dessau-bauhaus/> (07.03.2024).
- Görsel 5:** Jorn Utzon, Sydney Opera Bina Fotoğrafı, Avustralya, 1973. <https://www.arkitera.com/haber/sidney-opera-binasini-jorn-utzon-tasarlamasaydi-nasil-gorunecekti/> (07.03.2024).
- Görsel 6:** 2.5: Gustav Klimt, Cassone'deki Kilise, TÜYB, 110x110 cm, 1913. <https://www.pivada.com/cassonedeki-kilise-selvili-manzara-1913> (08.03.2024).
- Görsel 7:** Paul Citroen, Metropolis, 76x58 cm, 1923. İbrikçi A. (2019). Mimarlıkta Görsel Düşünme Aracı Olarak Düşünceli Fotoğraf, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Görsel 8:** Fernand Leger, Kent, TÜYB, 230.5x297.7 cm, 1919. <https://kentstratejileri.com/2018/11/20/kentlerin-binalarin-ve-insaat-iscilerininressami-fernand-leger/> (09.03.2024)
- Görsel 9:** Robert Deleunay, Eiffel Kulesi, TÜYB, 1980. Kaplanoğlu, L. (2008). Özne Nesne İlişkisi Bağlamında Kübizm, Fütürizm ve Dada, (Yayımlanmamış doktora tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Görsel 10:** Georges Braque, Estoque Evleri, 1908. <https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-b/braque-georges/georges-braque-lestaquede-evler-1429/> (09.03.2024).
- Görsel 11:** Charles Sheeler, Kilise Caddesi El, TÜYB, 1920. <https://www.artchive.com/artwork/church-street-el-charles-sheeler-1920/> (10.03.2024).
- Görsel 12:** Charles Demuth, Modern Rahatlık, TÜYB, 50x65 cm, 1921. <https://www.artchive.com/artwork/modern-conveniences-1921-by-charles-demuth/> (10.03.2024).
- Görsel 13:** Umberto Boccioni, Street Noises, TÜYB, 105x100 cm, 1911. Bozan, Y. (2019). *Fütürizm Akımı Kapsamında Ünlü Sanatçılar ve Figüratif Eserleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

BÖLÜM 2

DİJİTAL SANATTA OLUŞTURULAN VERİ TABANLARI VE YAPAY ZEKA UYGULAMALARI

Ümit PARSIL¹
Ahmet Göktuğ KILIÇ²

GİRİŞ

*A*ntik Çağlardan modern zamanlara kadar insanlık tarihi boyunca insanlar karalamalar yapmış, çizmiş ve kendilerini ifade etmişlerdir. Tarih öncesi çağlarda mağaraların duvarlarına yapılan bu izlenimler, zaman ve çağların değişmesi, insanlığın gelişmesi ve teknolojinin bu yönde ilerlemesi ile birlikte günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır. Dolayısıyla dijital çağın gelişmesi ve birçok şeyin sanal ortamlara taşınmasıyla birlikte sanat formlarının dijital ortamlarda üretilmesi de ön plana çıkmıştır. Bu anlamda yapay zekâ da günümüzün ve geleceğin sanatının anlatıcısı olarak dijital ortamda yerini almıştır. Yapay zekâ; özellikle sanat formlarının ifadesinde, yaratıcıların bakış açısında ve yaratıcılığı etkili bir şekilde yansıtan, dijital sanatın muazzam bir anlatıcısıdır. Bu doğrultuda yapılan sanat eserleri de inanılmaz bir görünüşle karşımıza çıkmaktadır.

1. DİJİTAL SANAT

Sanayileşme ile birlikte, modern yaşama geçiş ve ardından fotoğraf alanının gelişmesi dijital sanatın temellerini atmıştır. Dijital sanatla ilgili ilk oluşumlar 1950'lerin ortalarında Amerika Birleşik Devletleri'nde Boeing ve Bell Telephone Company gibi endüstri alanlarında ve bilgisayar araştırmaları yürüten üniversitelerde başlamıştır.

¹ Öğr. Gör., Adıyaman Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Mimari Dekoratif Sanatlar Pr., umitparsil@adiyaman.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1901-5400

² Uzm. Dr., ahmetgoktuugkiliç34@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-2831-789X

KAYNAKLAR

- Artut, S. (2019). Yapay zeka olgusunun güncel sanat çalışmalarındaki açılımları. *İnsan ve İnsan*, 6(22), 767-783.
- Ak, H. A. (2013). Dijital sanat. *Akademik Bilişim*, 919-923.
- Dursun, N. (2021). NFT/kripto sanat ve hareketli grafik ilişkisi. *Sciences*, 7(40), 1037-1055.
- Erten, O., & Göktepeliler, Ö. (2022). Yapay zekâ, makine ve sanat. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 145-152.
- Gazioğlu, A., & Ahmet, Ö. (2022). NFT'nin gelişimi ve vergilendirilmesi üzerine genel değerlendirme. *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 23-33.
- Parsıl, Ü., & Kılıç, A.G. (2023). Sanat, teknoloji ve yaratıcı süreç. *Sanatın sesi*. Başbuğ, F., & Parsıl, Ü. (edt.). Serüven Yayınevi.
- Saygın, E. P., & Fındıklı, S. (2021). Tuvalden tuşa: Sanat pazarındaki dijital dönüşümde NFT'lerin rolü. *Business & Management Studies: An International Journal*, 9(4), 1452-1466.
- Şahin, D., & Gündeş, N. (2024). Nft ve Bir hikaye anlatıcısı: Ender Diril. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 9(2), 43-54. <https://doi.org/10.22252/ijca.1367484>
- Toprak, A. (2020). Yapay zekâ Algoritmalarının dijital enstalasyona dönüşmesi. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (14), 47-59.
- Özel Sağlamtimur, Z. (2010). Dijital sanat.
- Ustaoglu, E., Kiran, S., Bağcı, M., Emre, İ. E. (2022). NFT (Non-Fungible Token) ve uygulama alanları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1801-1821. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.1106349>

GÖRSEL KAYNAKLAR

- Görsel 1:** https://www.chip.com.tr/haber/dijital-sanat-muzesi-x-media-art-museum-acildi_98419.html
- Görsel 2:** <https://pharmaino.com/sanatta-yapay-zeka/>
- Görsel 3:** https://tr.wikipedia.org/wiki/Merkle_a%C4%9Fac%C4%B1#/media/Dosya:Hash_Tree.svg
- Görsel 4:** <https://diamanteblockchain.com/media/article/introduction-to-blockchain-technology/>
- Görsel 5:** <https://sanat.ykykultur.com.tr/sergiler/aktif-strukturler-v11-akustik-formasyon-istiklal-caddesi#>
- Görsel 6:** <https://aiartists.org/sofia-crespo>
- Görsel 7:** <https://aiartists.org/mario-klingemann>

BÖLÜM 3

FAHRETTİN GEÇEN PORTELERİNDE REMBRANDT IŞIĞI ETKİSİ

Rasim SOYLU¹

GİRİŞ

Sanat herkesin yaşadığı, gözlemlediği ve deneyimlediği gerçek ya da hayali imgeleri dışı vurmanın bir aracıdır. Sanat eserleri sadece sanatçının iç dünyasını yansıtmaz, yaşadığı evreni ve dönemi de betimler. Ortaçağ döneminde on beş yüzyıl boyunca minyatür tarzı boyutsuz resimler yapan Avrupa sanatı 15. Yüzyılda yeniden doğuş olarak tanımlanan Rönesans dönemi ile birlikte daha gerçekçi bir anlayışa geçmiştir. Rönesans sonrasında gelişen Barok dönemi farklı bir üslubun da geliştiği bir dönemdir. “Barok dönemi 16. yüzyılın sonlarına doğru filizlenmeye başlamış, 17. yüzyılda Avrupa’nın önemli sanat merkezi ülkelerin birçoğunu etkilemiş, 18. yüzyılın 40. ve 50. yıllara kadar etkisi devam etmiştir. Bu akım, önce İtalya’da filizlenmeye başlamış, daha sonra Avrupa’nın bir çok ülkesinde ilk önce Mimari’de daha sonra heykel ve resim... Gibi plastik sanatlarda etkisi ortaya çıktığı bir dönem olmuştur. Barok kelimesi Portekizcede “düzensiz inci” ya da “işlenmemiş inci” anlamına gelen Barroco sözcüğünden gelmiştir” (Çelikbağ, 2022: 67).

Rembrandt 17.yüzyılda yaşamış bir Barok ressamıdır. Ünü yaşadığı ülke sınırlarını aşmış, sanat tarihinin önemli bir kişisi olmuştur. Rembrandt’ın portre resimlerine kattığı estetik ayrıntı portreye insan ruhunu yansıtmak ve kişiliklerini göstermektir.

Onun resimlerinde uyguladığı ışık yöntemi bugün fotoğraf ve sinema sanatının, teknik ve yöntemleri ile uğraşan sanat yönetmenlerine yol göstermektedir.

¹ Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, rasimsoylu@sakarya.edu.tr ORCID iD: 0000-0001-7136-1928

SONUÇ

Resim sanatında her dönemde farklı özellikler ve üsluplar ortaya çıkmıştır. Barok sanatı 17. Yüzyılda Rönesans dönemi sonrası gelişmiş farklı bir anlayış ve sanatsal özellikler göstermektedir. Rönesans döneminin güçlü desen etkisi Barok resminde ışık ve gölge etkisine yerini bırakmıştır. Rönesans resminde çizgilerle ifade edilen figürler Barok resminde lekelerle ve ışık-gölge etkisiyle ifade edilmektedir.

Özellikle Rembrandt'ın resimlerinde belirli bir yönden gelen ışık figürler üzerine düşerek hem onların konturlarını tayin eder hem de ilgi merkezini belirler. Bu etki Carravaggio ve Vermeer gibi sanatçılarda da görülmektedir. Çağdaş resim sanatında hatta fotoğraf ve sinema anlayışında da kullanılan Barok veya diğer bir tanımlamayla Rembrandt ışığı izleyicinin bakması gereken odak noktayı da belirler.

Günümüz akademisyen sanatçılarından Fahrettin Geçen resimlerinde özellikle de portre çalışmalarında Rembrandt ışığı kullandığı görülmektedir. Karanlık ve koyu bir zemin üzerinde portrenin yüzünü aydınlatan ışık hem figürlerin hatlarını belirler hem de ilgi merkezini tayin eder. Resimlerde görülen kırmızı renk gibi sıcak renkler özellikle kadın figürlerin dişil enerjisini yükseltmekte ve onları bir cazibe merkezine döndürmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkaya, T. (2014). Akademik Ve Disiplinler Arası Yeni Sanat Eleştirisi Kuramı, İstanbul: Arkeoloji Ve Sanat Yayınları.
- Bayav, D. <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/28966>, (25.01.2024).
- Çelikbağ, T. (2022), (Ed. Geçen, F) Caravaggio'nun Azizleri, Güzel Sanatlarda Farklı Bakışlar: Livre de Lyon Yayınevi
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, (1997), "Barok Üslup", C.1. İstanbul: Yem Yayınevi.
- Geçen, F. (2023). (Ed. Geçen, F), Türk Resim Sanatında 1914 Kuşağı, Çağdaş Türk Sanatı Ve Günümüze Yansımaları: Akademisyen Kitabevi.
- Geçen, F, & Dede, B. (2021). Maniyerizm Sanat Anlayışında Eserlerdeki Biçimsel Bozulmalar ve Vurgu, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.Yıl: 14, Sayı: 38, Aralık, S. 1308-9196
- Karavit, C. (2006). Işık-Gölge Görsel Sanatlardaki Serüven, İstanbul: Telos Yayıncılık.
- Parramon, J. (1998). Işık ve Gölge, Çev. E. Erduran ve E. Tuzcular, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Parsıl Ü. Eren A. (2022). *Günümüz Türk Sanatçılarından Fahrettin Geçen Ve Resimlerinde Barok Etkileri*, Güzel Sanatlar alanında Uluslararası Araştırmalar, Ed. Serdal Yerli, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Soylu, R. (2019). Resimde Ölüm Ve Fanilik İmgelerinin Göstergibilim Çözümlemeleri, Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi /The Journal Of Turk & Islam World Social Studies Yıl: 6, Sayı: 23, Aralık, S. 40-52
- Wölfflin, H. (2015). Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Çev. Ahmet Cemal, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

BÖLÜM 4

ESERLERİNDE TAILLE- DOUCE TEKNİĞİNİ KULLANAN SANATÇILAR ¹

Buse KIZILIRMAK ÇEKİNMEZ ²
H. Müjde AYAN ³

GİRİŞ

Çukur baskı kapsamında değerlendirilen taille-douce tekniği, plakanın oyularak çukurlaştırılan kısımlarına boyanın sürülmesi ve ıslak kağıda basılma işlemleriyle yapılan bir baskı çeşididir. Teknik, genellikle bir plakanın yüzeyine çizimin sivri bir uçla oyularak veya asit kullanılarak çukur bölgelerin oluşturulması ve ardından bu çukur alanlara mürekkep uygulanarak pres yardımıyla kâğıt üzerine aktarılması işleminden oluşmaktadır. Tekniğin ortaya çıkışı 15. yüzyılın ünlü bakır oyma baskı sanatçılarından Martin Schongauer (1445-95) ile olmuştur. Schongauer, baskı sanatını teknik yönden geliştiren farklı ve anlamlı çizgiler ile ince çapraz taramalar yaparak uygulama alanını zenginleştirmiştir (Gölönü, 1979, s.75). Bununla birlikte çukur baskı yöntemi olarak 14. yüzyılda ortaya çıkmasına rağmen oyma işleminin en belirgin halini oluşturan bakırın kullanıldığı ve kimya alanında ilerlemelerin kaydedildiği 16. yüzyıla dek gerçek anlamda bir gelişme gösterememiştir (Grabowski ve Fick, 2012, s.103). 16. yüzyılın başlarında, gravür ve bu sanat dalı, Alman sanatçı Albrecht Dürer'in öncülüğünde doruğa ulaşmıştır. Önemli bir baskı sanatçısı olduğu kadar aynı zamanda grafik

¹ Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Öğretmenliği Doktora Programında Buse Kızılırmak Çekinmez'in, Prof. Dr. H. Müjde Ayan danışmanlığında "Banknot Üretiminde Kullanılan Gravür Tekniğinin (Taille-Douce) Lisansüstü Baskiresim Dersinde Uygulanabilirliği ve Bir Ders Önerisi" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi AD., busekizilirmak@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-9407-5868

³ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi AD., mujdeayan@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0001-5780-7866

KAYNAKLAR

- Adamczak, A. (2015). Robert Nanteuil: portraitiste rémois au siècle de Louis XIV, *Bulletin Du Centre De Recherche du Château de Versailles* 9/ 2015. 1-19.
- Akalan, G. (2000). *Gravür*. Ankara: Kale Seramik Sanat Yayınları.
- Aslan, M. (2019). *Özgün baskiresim derslerinde disiplinlerarası yaklaşımların akademik başarıya etkisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayan, M. (2007). *Sosyolojik açıdan özgün baskiresim sanatının bugünkü durumu ile ilgili profesyonel sanatçıların görüşlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ayan, M. (2010). *Weimar dönemi kadın devrimci ruhu ile Kathe Kollwitz*. İstanbul: Sone Yayınları.
- Brown, J. (2012, 12 Kasım). Prints and Principles. 14.02.2024 tarihinde <http://www.printsandprinciples.com/2012/11/goltzius-dotted-lozenge.html> adresinden ulaşılmıştır.)
- Chilvers, I. (2009). *Claude Mellan. The Oxford Dictionary of Art and Artists (4th ed.)*. Oxford: Oxford University Press.
- Ertürk, Ş. (2019). Banknot ve baskiresim ilişkisi [Power Point slaytı]. 20 Kasım 2019 tarihinde elektronik posta ile erişim sağlandı.
- Gölönü, G. (1979). *Kazı resim*. İstanbul: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi.
- Grabowski, B. & Fick, B. (2012). *Baskiresim. Kapsamlı Materyaller & Teknikler Rehberi*. (Simper Atay Eskier – Arif Ziya Tunç, Çev. Ed.). İzmir: Karakalem Kitabevi Yayınları.
- Kok, J. P. F. (1992). Hendrick Goltzius – Engraver, Designer and Publisher 1582-1600. *Netherlands Yearbook for History of Art*, Vol. 42/43, Goltzius-Studies: Hendrick Goltzius (1558-1617), 159-218.
- Mariette, P. J. (1856). *Claude Mellan*. (Ed. Montaignon, Anatole de; Mariette, Pierre Jean) Catalogue raisonné de l'oeuvre de Claude Mellan d'Abbeville. Abbeville: P. Briez.
- Nichols, L.W. (1992). Hendrick Goltzius – Documents and Printed Literature Concerning his Life. *Netherlands Yearbook for History of Art*, Vol. 42/43, Goltzius-Studies: Hendrick Goltzius (1558-1617), 77-120.
- Russell, D. (1989). Claude Mellan. *Print Quarterly*, Vol. 6, No. 4 (December 1989), pp. 443-445
- Saraç, T. (1985) *Büyük Fransızca-Türkçe sözlük*. İstanbul:Adam Yayınları.
- Türk-Kaya, S. (2020). Şükrü Ertürk'ün Prof. Dr. Aziz Sancar ekslibrisi üzerine bir inceleme. *İdil*,69.887–897.doi:10.7816/idil-09-69-12.
- Uzun, E. (2016) *Çukur baskı ve kollagraf tekniklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Yalçın, S. (2012). *Sanayi devriminden günümüze özgün baskiresim sanatının önemi ve yükseköğretimde özgün baskiresim sanat eğitiminin sosyo-kültürel yansımaya açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İnternet Kaynakları**
- URL1:https://www.reddit.com/r/ArtPorn/comments/6rewqj/kathe_kollwitz_woman_with_dead_child_1903/
- URL2:<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/354631> Erişim Tarihi: 20.02.2024
- URL3:<https://www.artsy.net/artwork/pablo-picasso-arbre-dans-la-tempete-avec-fuite-vers-une-eglise-tree-in-the-storm-escaping-to-a-church-plate-281-from-347-series> Erişim Tarihi: 20.02.2024
- URL4:<http://www.printsandprinciples.com/2012/11/goltzius-dotted-lozenge.html> Erişim Tarihi: 21.02.2024
- URL5:<https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/artists/claude-mellan> Erişim Tarihi: 14.02.2024
- URL6:<https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/95720> Erişim Tarihi: 12.02.2024
- URL7:https://en.wikipedia.org/wiki/Hendrick_Goltzius#/media/File:Hendrick_Goltzius_-_Farnese_Hercules_-_Google_Art_Project.jpg Erişim Tarihi: 18.02.2024
- URL8: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/428863> Erişim Tarihi: 12.02.2024

BÖLÜM 5

BATI RESİM SANATINDA DOĞU ETKİLERİ: ALFRED JULIO JENSEN MURAL'IN ESERLERİNDEKİ ÇİN SAYI SİSTEMİNİN ETKİSİ

Çağatay ATLI¹

GİRİŞ

Bilim ve sanat farklı disiplinler olarak tanımlanabilir. Uygulama yöntemleri farklılık gösterse de kendimizi ve yaşamlarımızı anlamak tamamen insani bir çaba olmuştur. Bilimin gelişmesiyle birlikte gelişen teknolojinin insan yaşamının her alanına etki ettiği gibi sanat alanına da büyük etki yarattığı görülmektedir. Plastik sanatlarda özellikle matematik çok önemli bir konuma sahip olmuştur. Resim sanatı bu bağlamda ele alındığında matematik ve sanatın ayrılmaz bir bütün olduğu görülmektedir. Avrupa resminde “yeniden doğuş” anlamına da gelen bilimsel anlatım, 15. yüzyıldan itibaren Rönesans döneminde ortaya çıkmaya başlamıştır. Resimde matematik, perspektif teorisi ve altın oran ile Rönesans döneminde zirveye ulaşmış, özellikle de geometrinin sanatta kullanımının en güzel örneklerinden biri olan Leonardo da Vinci'nin Son Akşam Yemeği tablosunda görülmektedir (Karabulut, 2008: 59-81). Daha sonraki dönemlerde aritmetiğin (yani matematiğin bir diğer dalı olan oranların) resim sanatında etkili kullanımlarından biri Kübist akım sırasında olmuştur. Ressam Cézanne'ın matematiksel formları eserlerinde ustalıkla kullanması, resim algısını yoğunlaştıran bir anlatım aracının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Cézanne'a göre eski ustalar resimlerinde denge ve hacim sağlamak için bir şeylerden fedakârlık etmek zorunda kalıyorlardı ve doğayı gördükleri gibi tasvir etme zorunluluğu hissetmiyorlardı (Gombrich, 2004: 538). Picasso, resimlerinin konusu olarak nesnelere

¹ Öğr. Gör., Adıyaman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, caagatayatli@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-5059-129X

SONUÇ

Bilim ve sanat, ilham kaynakları ve yaratıcıları bakımından birbirine benzese de aralarında önemli farklılıklar da var olmuştur. Sanatçılar simetri ve denge- nin doğasını anlasalar da birçok sanat eseri bu ölçüler olmaksızın bilinçli veya hayal ürünü olarak yaratmıştır (Atalay, 2006:40). Eserlerde yer alan matematik- sel unsurlar, Atalay'ın sunduğunun ötesinde duygusal bir yoğunlukla işlenmiştir. Geleneksel sanat anlayışlarında kullanılan matematiğin birliğinden söz edilebilir. Ancak soyut sanatın ve görselleştirmenin yaygınlaşmasıyla birlikte matematiksel kavram ve semboller resmin odak noktası haline gelmiştir. Chris Martin Alfred Jensen'ı bir omnivora benzetir. Eski Çin takvimleri, I-Ching ve sihirli kareler, simya, astronomi, Maya takvimleri ve sayma sistemleri, Mısır tapınağı tasarımı, fizik, İnkա kalıntıları, Yunan felsefesi ve Pisagor, Platon, Leonardo Da Vinci, Go- ethe, Faraday gibi kaynaklardan esinlenmiştir. Özellikle birçok yapıtında arkaik Çin sayı sistemini Goethe'nin renk kuramıyla ifade etmeye çalışmıştır. Bu çalış- mada Alfred Jensen'ın birçok kaynaktan esinlendiği görülmüş olup, eserlerinde doğu kültüründen etkilendiği açıkça görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Atalay, Bülent (2006). Matematik ve Mona Lisa: Leonardo Da Vinci'nin Sanatı ve Bilimi. (Çevi- renler: Özge Özgür ve Kosta Sarioğlu). İstanbul: Albatros Yayıncılık.
- Bingöl, Yüksel, İslam ve Sanat, Tartışmalı İlimi Toplantı Kasım-2014,S.64-91, İstanbul, 2015.
- Glueck, Grace (1981) Alfred Jensen, Painter of Patterned Abstracts, Dies. The New York Times, April 8 Sections, P23.
- Gombrich, E. H. (2004). Sanatın öyküsü. (Çev.: E. Erduran ve Ö. Erduran) (4.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi. "Glueck,
- Kaplanoğlu, L. (2011), "Resimde Zaman ve Eşzamanlılık", Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, S. 19, ss. 65-73
- Karabulut, Necmettin (2008). "Sanat Eğitiminde Bir Alt Disiplin Olarak Sanat Eleştirisi ve Bir Akademik Eleştiri Örneği", Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, S. 20, ss. 59-81.
- Kuzu,Ç., Dağtekin, E., Bozan, S. (2017). Geometrinin Resim Sanatına Yansımaları, Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:10 Sayı:49 ss.212-217.
- Martin, Chris (2002). Reflections on Alfred Jensen, The Brooklyn Rail, Jan-Feb.
- Scheldahl, Peter (1985). Jensen's Difficulty in Alfred Jensen: Paintings and Works on Paper, New- york, Guggenheim Museum. P21.
- Schmied, W. (1973). Alfred Jensen exh, cat, Kestner-Gesellschaft, Hannover, P39.

İnternet Kaynakları

- alfredjensen.com/life/chronology.html nlm.nih.gov/exhibition/tour/mural.html christies.com/lot/ lot-alfred-jensen-1903-1981-heaven-per-i-5718353/?

BÖLÜM 6

ERWIN PANOFKY'NİN İKONOLOJİ VE İKONOĞRAFİK ELEŞTİRİ YÖNTEMİ BAĞLAMINDA BİR SANATÇI ÖRNEĞİ: ÜMİT PARSİL

Ahmet Göktuğ KILIÇ¹

GİRİŞ

Sanat, insanın duygu ve düşüncelerinin ilgi, estetik ve güzellikle ifade edilmesidir (Soylu, 2021, s. 115). İnsan ruhunun karmaşıklığı ve eylemleri antik çağlardan günümüze kadar yansımaya başlamıştır. Sanatın oluşmasıyla birlikte sanatın anlamı ve takdiri de başlamaktadır. Sanatın ortaya çıkışı ve insanlar arasındaki iletişimin gelişmesiyle birlikte toplumsal yaşamı düzenleyen yasalar da ortaya çıkmış ve sanat dünden bugüne toplumsal yaşamda var olabilmıştır. Bu da yapılan veya yapılmakta olan şeyi sevmek ve takdir etmek, önemli olsun veya olmasın, insani bir ihtiyaç ve zorunluluk olarak kabul edilmiştir. “Kişilerin, toplumların, ailelerin yaşama bakış biçimi, bilgisi, beğenisi onun algı ve ifade biçimini değiştirmektedir” (Geçen ve Parsil, 2021: 1519). Sanat eserine bakış açısı da bu sebeplerden değişkenlik gösterir. Bu anlamda bir sanat eserinin göreceli olarak takdir edilmesi ve estetik sanat kaygılarıyla oluşturulması sanat eleştirisi kavramının doğmasına neden olmuştur. Sanat eleştirisinin ortaya çıkmasıyla birlikte bu doğrultuda çeşitli bakış açıları geliştirilmiş ve sanat yorumcuları çeşitli yöntem ve yaklaşımlar önermişlerdir. Bu durum, sanat eleştirisinde çeşitli yöntemlerin ortaya çıkmasının önünü açmış ve bu bağlamda sanat yapıtlarının eleştirisi yapılarak sanatçının sanatsal bakış açısının ve o dönemin yaşam koşullarının nasıl olduğu daha iyi anlaşılabilmiştir. Böylece ortaya çıkan her tür sanat eleştirisine farklı açılardan yaklaşılabilmiştir. Bu yaklaşımlardan biri olan Erwin Panofsky'nin ikonolojik ve ikonografik eleştiri yöntemi, özellikle sanat eserlerinin eleştirisinde estetik yorumları ele alırken dikkat çekicidir.

¹ Uzm. Dr., ahmetgoktugkiloc34@gmail.com

KAYNAKLAR

- Can, Z. G. (2021). Erwin Panofsky'nin İkonografik ve İkonolojik Eleştiri Yöntemine Göre Kurt Schwitters'in "The Hitler Gang" Adli Yapıtının Analizi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 10(77), 120-129.
- Geçen, F., Parsil Ü. (2021). Sanat Eleştirisi ve Göstergebilim Çözümleme. *Sanat Alanları A'dan Z'ye Sanat*. Geçen, F., Aytaç, A. (edt.). Gece Kitaplığı Yayınevi.
- Hasenmueller, C. (1978). Panofsky, Iconography, and Semiotics. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 36(3), 289-301.
- Kum, Ö. (2022). 2020-2021 Yılları Arası Bülent Erkmek Afiş Tasarımlarının Erwin Panofsky'nin İkonografik ve İkonolojik Eleştiri yöntemi ile Çözümlemesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 8(2), 344-374.
- Soylu, R. (2021). Sanat Eleştirisi ve Göstergebilim Çözümleme. *Sanat Alanları A'dan Z'ye Sanat*. Geçen, F., Aytaç, A. (edt.). Gece Kitaplığı Yayınevi.
- Soylu, R. (2022). Sanat Eseri Çözümlemeleriyle Göstergebilim, 2. Bs. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Turan, C. (2021). İkonografik ve İkonolojik Sanat Eleştirisi Yöntemine Göre Salvador Dalı'nın "Son Akşam Yemeği Ayini" Adli Eserinin Analizi.
- Özkeş, Ş. N., & Şahin, D. (2022). Erwin Panofsky'nin İkonografik ve İkonolojik Eleştiri Yöntemine Göre Diego Velazquez'in "Aynadaki Venüs" İsimli Eserinin Analizi. *Sanat ve Yorum*, (40), 42-48.

GÖRSEL KAYNAKLAR

- Görsel 1:** <https://www.sanatgezgini.com/umit-parsil-tuval-uzerine-karisik-teknik-anadolu-buyuleri-9921> Erişim Tarihi: 20.02.2024
- Görsel 2:** Kartal, K. (2020): *Sanatım Dergisi*, Temmuz-Ağustos-Eylül. Yıl:4 Sayı: 15. (ISSN: 2548-1320) Ankara.
- Görsel 3:** <https://www.artsonlinegallery.com/artist/umit-parsil/> Erişim Tarihi: 19.01.2024
- Görsel 4:** Taşköprü, S. (2019), *Hesaplanmış Sessiz Manipülasyon Yoluyla İşlenen Suçlar ve Yasal Boyut*, (ISBN 978-605-80505-0-1) 1. Baskı – Mana Ajans Yayınları / Ankara
- Görsel 5:** Mor Sanat Galerisi 2017 Sergi Kataloğu Gumbet Bodrum / Muğla

BÖLÜM 7

TAZMİNAT VE MEŞRUTİYET DÖNEMİ'NDE RESİM EĞİTİMİ VEREN İLK KURUMLAR

Zeynep GÖNÜLAY ÇALIMLI ¹

GİRİŞ

Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle birlikte, Osmanlı Devleti'nin güzel sanatlar alanındaki eğitim anlayışında temel değişikliklere yol açan bir dönemin kapıları aralandı. Tanzimat hareketi, Osmanlı devletinin siyasi ve hukuki yapısını güçlendirmenin yanı sıra, kültürel alanda da radikal adımlar atılmasını sağladı. Bu dönemde güzel sanatlar, toplumsal dönüşümün bir aracı olarak görüldü. Bu görüş çerçevesinde güzel sanatlar özellikle eğitim alanında önemli reformlar gerçekleştirildi.

Temel olarak Tanzimat döneminin ilk yıllarında güzel sanatlar eğitimi, geleneksel Osmanlı tarzının ilerisine geçme çabaları olarak görülebilir. I. Meşrutiyet'in ilan edildiği 1876 yılına kadar geçen süreçte, Osmanlı devletin resmi politikası, güzel sanatlar eğitimine yeni bir vizyon kazandırmaktı. Medrese sisteminin yanı sıra, yeni açılan okullar aracılığıyla genç nesillerin sanat ve estetik alanlarına daha etkin bir şekilde yönlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda, ilk adım askeri okullara yapılan yenilik hareketleridir. Fransız askeri okullarının eğitim sistemi uygulanmaya başlamış olup ders programına eklenen derslerden biri de resim olmuştur. Diğer bir deyişle, resim aslında askeri okullarda Batı'nın bilgi ve teknolojisinden yararlanmak için yapılan reformlar sonucunda sisteme dahil edilmiştir. Bu durum da Batı tarzı resmin Türk Resim Sanatına girmesine etken olmuştur (Baytar, 2010, s. 13; Papilla, 2008, s.121).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü*, zeynepgonulaycalimli@mku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7203-0546

içindeki yerini güçlendirmek ve genç kuşaklara sanatın değerini aşlamak adına önemli bir adım olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemleri Türk sanatının evriminde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu dönemlerdeki reformlar, güzel sanatlar eğitimini daha demokratik ve çeşitli hale getirmiş, sanatın toplumsal ve kültürel rollerini güçlendirmiştir. Osmanlı güzel sanatları, bu dönemde yaşanan değişim ve yeniliklerle birlikte hem yerel hem de evrensel bir perspektifle zenginleşmiştir.

KAYNAKLAR

- Acar, Ş., Bir, A., & Kaçar, M. (2016). Osmanlı'da sivil mühendis yetiştirmek üzere açılan hendese-i mülkiye mektebi. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 17(2), 1-26.
- Aksoy, Y. (2017). Osmanlı Devleti'nde Kız Öğretmen Okulları (Darülmualimat) ve Kadının Meslek Hayatına Katılması (1870-1920) (Yüksek Lisans Tezi). *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Denizli.
- Ay, M. (2007). *Paris Mekteb-i Osmanisi'nin Kuruluş, Amaç ve İşlevi* [Yüksek Lisans Tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baytal, Y. (2000). Tanzimat ve II. Abdülhamid Dönemi Eğitim Politikaları. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 11(11), 23-32.
- Baytar, M. (2010). *Bati'da Eğitim Görmüş Türk Ressamları ve Aldıkları Eğitimin Sanatlarına Yansımaları*, (Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Berk, N. (1973). *50. Yılda resim sanatımız ve gelişimleri*. Kültür ve Sanat. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.
- Birecikli, İ. B. (2008). Yüzüncü Yılında II. Meşrutiyet'in İlanı Üzerine Bir İnceleme. *Gazi Akademik Bakış*, 2(3), 211-226.
- Çakmak, B. (2013). Adnan Şişman, Tanzimat Döneminde Fransa'ya Gönderilen Osmanlı Öğrenciler. *Türk Tarih Kurumu Basımevi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 265-271.
- Çerikan, F. (2016). *Osmanlı Devleti'nde Kız Sanayi Mektepleri*, (Yüksek Lisans Tezi) Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Çetin, Y., & Avcı, M. A. (2011). Çağdaşlaşma sürecinde Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kuruluşu ve asker ressamların bu okuldaki eğitim faaliyetleri üzerine bir değerlendirme. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (25), 51-66.
- Gökdaş, Y. (2010). *Çağdaş Türk Resminde Kimlik Arayışları* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gören, A. K. (1996). "Güzel Sanatlar Eğitiminde Kadınlara Açılan İlk Resmi Mektep: İnas Sanayi-i Nefise". *Art+Decor/AD*, 43, 124-130.
- Güray, Ş., & Duran, A. (2020). Tanzimat Dönemi Eğitimin Durumu ve Dönemin Bir Değerlendirilmesi. *The Journal of Social Sciences*, (44), 507-522.
- Karakaya, E. (2006). *Türk İslâm Sanatları Programı Türk Mimarlığı'nda Sanayi-İ Nefise Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi'nin Yeri ve Restorasyon Alanına Katkıları (1883-1960)* (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, U. (2013). Darülmualimin ile İlgili Bir Nizamname Layihası ve Darülmualimin'e Giriş Sürecinde Bir İmtihan. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5). <https://doi.org/10.17828/yasbed.16419>
- Keklik, E. (2022). Beyrut'ta Mekteb-i Sultani Projesi: Medrese-i Sultaniye. *Çankırı Karatekin Üniversitesi*

- versitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi, 10(2), 245-278. <https://doi.org/10.57115/kare-fad.1160314>
- Kerimoğlu, H. T. (2007). II. Meşrutiyet'in İlk Yıllarında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Eğitim Politikası ve Rumlur. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 133-143.
- Keskin, B. (2017). 25 Haziran 1327 (1911) yılına ait Sanayi-i Nefise Mektebi'nin talimatnamesi ve ders programı. *Kesit Akademi Dergisi*, (9), 426-468.
- Kılıç, E. (2010). Teknik ve Üslup Bakımından 1930'lara Kadar Türk Resminde Manzara. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (21), 123-141.
- Koçak, B., & Sancaktutan, E. (2021). Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Dönemi Yenilikleri: Tanzimat Fermanı Sonrası Yeni Kurumlar. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(3), 1936-1948. [DOI: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.21.09.1630]
- Öztürk, F. (1997). II. Meşrutiyet Dönemi Ortaöğretim Kurumları Ders Programlarında Sanat Eğitimi Olarak Resim Dersi. *Eğitim ve Bilim*, 21(105).
- Papila, A. (2008). Osmanlı İmparatorluğu'nun batılılaşma döneminde resim sanatının ortaya çıkışı ve Osmanlı kimliğinin resimsel anlatımı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 117-134.
- Somel, S. A. (2015). *Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908)*. (2. bs.). (O. Yener, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şanal, M. (2009). Osmanlı İmparatorluğu'nda Kız Öğretmen Okulunun (Dârülmualimât) Kuruluşu, Okutulan Dersler ve Kapatılışı. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 26, 225.
- Şişman, A. (1986). *Mekteb-i Osmani (1857-1864)*. *Osmanlı Araştırmaları*, 05(05).
- Tansuğ, S. (2008). *Çağdaş Türk Sanatı* (8. baskı). Remzi Kitabevi
- Taşer, S. (2010). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Modernleşme Sürecinde Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Eğitim Yönetimi ve Denetimi (Doktora Tezi). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- TDV İslâm Ansiklopedisi. (1998). *Hendese-i Mülkiyye Mektebi*. In *İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 17, ss. 208-209).
- Tekinalp, P. Ş. (2004). Tuvallerde Yıldız Sarayı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 21(2),148-158.
- Zengin, A. N., & Güllühan, N. Ü. (2023) Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişiminin İncelenmesi. *ISARC International Science and Art Research Center*.634-652.

BÖLÜM 8

YENİ NESNELLİĞİN DOĞUŞU I. DÜNYA SAVAŞI

Eda ÖZ ÇELİKBAŞ¹

Fatih YALI²

GİRİŞ

1914 yılında Avrupa merkezli başlayan I. Dünya savaşı, sömürgeci devletlerin güç savaşları sonucu gerçeklemiştir. Birinci Dünya savaşının baş aktörleri olan sömürgeci devletler (Fransa, İngiltere, Portekiz, İspanya, Hollanda, Almanya, İtalya ve Belçika) milyonlarca insanın hayatına sebep olan savaşın gidişatına yön vererek küresel çapta birçok yıkıma da sebep olmuşlardır. I. Dünya savaşında emsallerinden farklı olarak birçok yeni teknoloji ve kimyasal gaz kullanılarak savaşın etkilerinin geniş kitlelere yayılmasına ve teknolojik olarak üstün ülkelerin, savaşı lehlerine çevirmelerine neden olmuştur.

Bu büyük savaş sonucunda imparatorluklar parçalanmış, dünya haritasındaki ülke sınırlarında da değişiklikler olmuştur. Yeni devletler ortaya çıkmış, yeni rejimler doğmuştur. Avrupa'daki dengeleri tamamen değiştiren bu savaşın insani boyutu ise oldukça üzücüdür. Savaş, milyonlarca insanın ölümüne ve bedensel kayıplara sebep olmuş; ailesiz kalan çocuklar, göç etmek zorunda bırakılan aileler ile büyük psikolojik travmaları da beraberinde getirmiştir. Savaşın etkileri savaş sonrasında da yıllarca devam etmiş, bu durum savaşa katılan tüm devletlerde toplumsal, ekonomik ve siyasi değişimler yaşanmasına sebep olmuştur (Şahin ve Kayalıoğlu, 2016:3) (Görsel 1).

¹ Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü edaoz@karabuk.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5243-7242,

² Uzm., Karabük Gençlik Spor İl Müdürlüğü, fatihyali@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0003-4376-2016

alınan Max Beckmann, Otto Dix ve George Grosz' un eser üretimlerinde büyük etkisi olan ruhsal durumları ve içerisinde buldukları savaş enkazı toplumun payı büyüktür. Sanatçıların eser analizlerinde de belirtildiği üzere asker ve bürokrat sınıfı arasındaki çekişmelerin yaşanması ve bu çekişmenin halka sirayet etmesinden dolayı Yeni Nesnel akımına kaotik ve buhranlı bir hava hakimdir. Sanatçılar içerisinde buldukları bu ortamın üzerlerinde yaratmış olduğu ruhsal durumlar, bunalım ve bizzat tanık oldukları savaşı kullandıkları renk, biçim ve temalarla betimlemeye gayret göstermişlerdir. Bununla beraber Yeni Nesnel akımının salt gerçekçi tavrı da döneme bir eleştirel bakış niteliği taşımaktadır. Akımın işlevselliğine değinecek olursak tarihsel bir belge niteliği taşıdığı söyleyebiliriz. Bu bağlamda sanatçı kavramı insanlık tarihinin her döneminde olduğu gibi duyarlılığını ve yansızlığını Yeni Nesnel (Neue Sachlichkeit) akımıyla da bir kez daha hatırlatmıştır.

Yeni Nesnel ya da Yeni Gerçekçi ya da yeni yansızlık sanat akımında olay, imge gizlenmez ya da kapatılmaz özellikle vurgulanır. Aslında en temelde dışa vurulan I. Dünya Savaşı'na karşı verilmiş bir haykırış, serzeniştir. Çoğu I. Dünya Savaşında asker olarak cephelerde savaşan sanatçılar gördüklerini adeta grotesk karikatürler gibi dışa vurur.

KAYNAKLAR

- AKALIN, T. (2013). Dünyada olan üç önemli savaşın etkisiyle oluşan resimler. NWSA-Fine Arts. NWSA ID, 4. syf:360,362
- BAŞBUĞ, F. (2012). 20. YÜZYIL ALMAN RESİM SANATINDA BİR MODERNİST: MAX BECKMANN. İdil Sanat ve Dil Dergisi, 1(01), 123-144. Syf:132
- DEMİREL, M. R. WEİMAR CUMHURİYETİ KÜLTÜR POLİTİKALARI VE ALTIN YİRMİLİ YILLAR. Akademik Sanat, 2(4), 30-42.syf:36
- KURU, A. Ş. I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SANAT DİLİNE ETKİLERİ; Max Beckmann'ın Die Hölle (Cehennem), Käthe Kollwitz'in Der Krieg (Savaş) Baskı Dosyaları. Sanat Tarihi Dergisi, 26(2), 395-421.syf:404,409
- MICHALSK S. (2003). New Objectivity: Neue Sachlichkeit-Paintin in Germany in the 1920s, Taschen, Köln. Syf:16
- ŞAHİN, A. N. E., & KAYALIOĞLU, S. (2006). I. Dünya Savaşı'nın Avrupa Resim Sanatına Etkileri. Gazi Akademik Bakış, 10(19), 183-207. Syf:3,20,22
- TELLINI, U. L. (1997), Max Beckmann's "Tribute" to Rosa Luxemburg, Woman's Art Journal, 18 (2), Autumn-Winter 1998, 22-26 .

Görsel KAYNAKLAR

- Görsel1.<https://www.usatoday.com/story/news/nation-now/2014/07/28/world-war-1-lessons-learned/13045897/> 25.05.2021 tarihinde erişildi.
- Görsel2.<https://www.historyhit.com/facts-about-the-major-battles-of-world-war-one/>25.05.2021 tarihinde erişildi.

- Görsel3.https://www.moma.org/s/ge/collection_ge/object/object_objid-69650.html 31.05.2021 tarihinde erişildi.
- Görsel4.https://www.moma.org/s/ge/collection_ge/object/object_objid-66593.html 29.05.2021 tarihinde erişildi.
- Görsel5.<http://masadergi.com/la-guerre-otto-dix/> 29.05.2021 tarihinde erişildi.
- Görsel6.<https://www.sosyalistesitlik.org/rus-devriminde-bu-hafta-27-subat-5-mart-1917/> 02.06.2021 tarihinde erişildi.
- Görsel7.<https://www.researchgate.net/figure/Otto-Dix-Prague-Street-1920-Oil-on-canvas> 02.06.2021 tarihinde erişildi.
- Görsel8.<https://www.freeart.com/gallery/g/grosz/grosz8.html> 02.06.2021 tarihinde erişildi.
- Görsel9.<https://www.moma.org/collection/works/80347> 02.06.2021 tarihinde erişildi.

BÖLÜM 9

PRİMİTİF SANATTA DIŞAVURUM VE BİLİNÇALTININ YARATICILIĞI

Mustafa HAYKIR ¹

GİRİŞ

Sınırlı bir dönem, akım veya tarza odaklanarak sanatın ne olduğu, neye hizmet ettiği ve işlevi gibi niteliklerini tanımlamaya ve belirlemeye çalışmak sanatı dar sınırlara sıkıştırmaya neden olur. Sanat kuramları sanatın özünde değişmeyen öznitelikleri kapsayarak keskin sınırlardan muaf tutulması gerekir.

Şu savı netleştirmek gerekir. Belli bir sanat anlayışı doğrultusunda üretilen sanat eseri o anlayışın dışında, sanatçının fırçasına yansıyan bireysel karakter özellikleri taşır. Sanatçının önel psikik dinamikleri onun özgün tarzını yansıtır. Bu olgu sanatsal yaratıcılığın değişmeyen bir özelliğidir. Bu anlamda hemen hemen her dönem ve her coğrafyada bir biçim yaratmaya çalışan sanatçının bilinçdışı etkindir. Sanatçının psikik içsel dünyası yaratma edimine hükmeder. Açıkça bir formda, bir simge olarak, örtük bir imge halinde veya mimetik sanatta konu seçimine ve işleyişine etki eder. Bu etkiler farklı düzeylerde olabilir. Sözelimi modelden çalışan bir sanatçı modelin portresine farkında olmadan kendi özelliklerini, kendi duygularını veya bilinçdışında yer etmiş önemli bir figürün özelliklerini yansıtabilir. Bir peyzajda kendi iç dünyasını yansıtabilir. Empresyonizmde bile izlenim ve konu seçimi özneldir. Fırça izleri arasındaki farklar kişisel karakteri yansıtır. Realizmde sıradan günlük hayattan konular seçerken bile bir kır gezintisi ile tarlada iki büklüm çalışan işçilerin rutini veya önemli bir anın ironisini işlemek sanatçının içsel dünyası ile ilgilidir.

¹ Prof. Dr., Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, mustafahaykir@gmail.com, mhaykir74@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-1432-1537

KAYNAKLAR

- Freud, S. (2001). *Sanat ve Sanatçılar Üzerine* (3. b.). (K. Şipal, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Freud, S. (2011). *Haz ilkesinin Ötesinde İd ve Ben* (3. b.). (A. Babaoğlu, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Fromm, E. (1994). *Kendini Savunan İnsan* (4. b.). (N. Arat, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- Hegel. (1936). *Estetik*. (S. K. Yetkin, Çev.) İstanbul: Vakit Matbaası.
- Honour, H., & Fleming, J. (2016). *Dünya Sanat Tarihi* (1. b.). (H. Abacı, Çev.) İstanbul: Alfa BasımYayımları.
- Horkheimer, M., & Adorno, T. W. (1995). *Aydınlanmanın Diyalektiği*. (O. Özgül, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Merleau-Ponty, M. (2012). *Göz ve Tın* (3. b.). (A. Soysal, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Read, H. (2014). *Sanatın Anlamı*. (N. Asgari, Çev.) İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Richard, L. (1999). *Ekspresyonizm sanat ansiklopedisi* (3. b.). (B. Madra, S. Gürsoy, & İ. Usmanbaş, Çev.) İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Şeriati, A. (1997). *Sanat*. (E. Okumuş, Çev.) İstanbul: Şura Yayınları.
- Thomson, G. (1991). *İnsanın Özü* (4. b.). (C. Üster, Çev.) İstanbul: Payel Yayınevi.
- Tunalı, İ. (tarih yok). *B.Croce Estetik'ine Giriş*.
- Worringer, W. (1983). *Soyutlama ve Özdeşleşim* (3. b.). (İ. Tunalı, Çev.) İstanbul: Remzi Kitapevi.

BÖLÜM 10

ANTONI TAPIES'İN ESERLERİNDEKİ YUMUŞAK GÜÇ VE İDEOLOJİK SÖYLEM

Özlem VARGÜN¹

GİRİŞ

Antoni Tapies, yirminci yüzyılın ikinci yarısında kendine özgü bir resim dilini keşfeden büyük bir ressam olarak kabul edilmektedir. Sanat eleştirmeni Armando Orozco Tovar'a göre, Tapies'in sanatındaki özgünlük, boya ve malzeme kullanımındaki benzersiz yaklaşımından kaynaklanmaktadır (Tovar, 2012). Bu çalışmada, Antoni Tapies'in eserlerindeki “yumuşak güç” kavramı ve ideolojik söylemi incelemeyi amaçlamaktayız.

Sanatçının eserlerindeki malzeme kullanımı, özellikle duvar metaforu etrafında şekillenir. Tapies'in sanatsal ve felsefi bakış açısının temelini oluşturan duvar, onun eserlerinde öne çıkan bir simgedir. Tapies, malzemeyi kullanma becerisiyle öne çıkan sanatçılardan biridir ve bu bağlamda “boya kullanmayı bilmek, görünen şeyi nasıl kopyalanmaması gerektiğini de bilmektir. Bu bir bilimsel tutumdur” şeklinde ifade etmiştir (Tovar, 2012). Dolayısıyla, Tapies'in eserlerinde malzemenin estetik ve bilimsel boyutları arasında kurduğu denge, sanatının temelini oluşturan unsurlardan biridir.

Bu çalışma, Antoni Tapies'in eserlerindeki duvar metaforunu, malzemenin estetik ve ruhsal boyutlarına nasıl entegre ettiğini ve bu sayede “yumuşak güç” kavramını nasıl yansıttığını anlamayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, Tapies'in resimlerinde iletmek istediği ideolojik söylemi de inceleyerek, sanatının derin katmanlarına doğru bir yolculuğa çıkmayı hedeflemektedir.

¹ Doç. Dr., Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi AD., ozlemvargun@harran.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4803-5929

sürrealist bir ressam olarak tanınan Tàpies, 1950'lerde Jean Dubuffet'nin etki-
siyle soyut resme yönelir ve materyalizmin, hatta manevi ve fiziksel maddeliğin
sanatsal bir ifade biçimine dönüşümünü deneyimler. Tapiés'in sanat anlayışında-
ki evrim, zaman içinde eserlerindeki temaların, sembollerin ve tekniklerin deęi-
şiminde görülebilir. Bu evrim, sanatçının yaşamındaki deneyimler, dünya görü-
şü ve sanatsal ilgilerindeki değişikliklerle bağlantılı olabilir. Daha erken dönem
eserleriyle karşılaştırıldığında, daha sonraki dönem eserlerinde farklı sembollerin
ve ifade biçimlerinin ortaya çıkması mümkündür.

Çağdaş Sanat ve İdeolojik Tartışmalar: Tàpies'in eserleri, çağdaş sanatın ge-
nel dinamiklerine önemli bir katkı yapar. Malzeme kullanımı ve soyut resimdeki
özgün yaklaşımı, çağdaş sanat anlayışının evrimine paralel olarak izleyicilere yeni
bir bakış açısı sunar. İdeolojik tartışmalar ise eserlerindeki toplumsal, politik ve
manevi temalar aracılığıyla yoğunlaşır, Tàpies izleyiciyi düşündürmeye ve top-
lumsal meselelere duyarlılığını artırmaya davet eder. Antoni Tapiés'in eserleri,
çağdaş sanatın evrensel temalarına ve soyut ifadelere odaklanarak geniş bir iz-
leyici kitlesine hitap eder. Onun sanatı, modern sanatın özgün dinamiklerine
katkıda bulunmuş ve soyut dışavurumculuk, dadaizm gibi akımlarla ilişkilendi-
rilmiştir. İdeolojik tartışmalara doğrudan bir katılım olmasa da, insan varoluşu,
duygusal deneyim ve evrensel semboller üzerinden genel bir anlam arayışına
vurgu yapar.

KAYNAKLAR

- Bersani, L., & Dutoit, U. (2006). *Fakir Sanat*. (S. K. Angı, Trans.) Ankara: Dost Kitabevi.
- Cömert, B. (1977). *Mitoloji ve İkonografi*. Ankara: HÜ.SİBF, Sanat Tarihi Bölümü Ders Notları.
- Dokuart Kütüphane ve Dökümantasyon Merkezi. (2010, 01 01). *Artium*. Retrieved 03 16, 2015,
from Antoni Tapiés: catalogo.artium.org/dossieres/1/antoni-tapiés/obra
- Ege Grup. (2015, 03 18). *Semboller ve Anlamları Nelerdir?* Retrieved 03 18, 2015, from Ege Grup
Dekorasyon: www.egegrupdekorasyon.com.tr
- Eusse, J., & Ortiz, M. (2013). *Analisis De Una Obra De Arte*. Colombia: Universidad Pontificia
Bolivariana.
- Fineberg, J. (2013). *1940'tan Günümüze Sanat Varlık Stratejileri*. İzmir: Karakalem Kitabevi Yayın-
ları.
- Fundacio Antoni Tapiés. (2015, 03 16). Retrieved 03 16, 2015, from <http://www.fundaciotapiés.org>:
www.fundaciotapiés.org/site/spip.php?rubrique73
- Harrison, C., & Wood, P. (2011). *Sanat ve Kuram 1900-2000 Deęişen Fikirler Antolojisi*. (S. Gürses,
Trans.) İstanbul: Küre Yayınları.
- Üner, Ö. (2015, 04 04). *Malzemeye Karşı Malzeme/ RH Dergisi*. Retrieved 04 04, 2015, from Mimar-
sinan Academia.edu: <https://mimarsinan.academia.edu/%C3%96zlem%C3%9Cner>
- Rodriguez, M., & Alvarez, S. (2015, 03 18). *Smart Art*. Retrieved 03 18, 2015, from Smart Art:
smart-art-eso4.wikispaces.com

- Satıcı, F. K. (2015). Türkiye’de Toprakten Çıkan El Formunun Zaman ve Uzam Bazlı Tezahürleri. *Sanatın Değişkenleri Bağlamında Kentsel Adalet* (p. 174). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Soldevilla, F. R. (2015, 04 04). *Tapies Una Experiencia Estetica*. Retrieved 04 04, 2015, from Academia Edu: https://www.academia.edu/6454145/T%C3%A0pies_una_experiencia_est%C3%A9tica
- Soriano, R., & Damian, F. (2015, 03 31). *Tapies, una experiencia estetica*. Retrieved 03 31, 2015, from Academia.edu: <http://s3.amazonaws.com/academia.edu>
- Tapies, A. (2014). *Sanat Pratięi*. (İ. Birkan, Trans.) Ankara: Dost Kitabevi.
- Thornton, S. (2011). *Sanat Dünyasında Yedi Gün*. (M. Haydaroglu, Trans.) İstanbul: YKY yayınları.
- Tovar, A. O. (2012, 03 05). *Antoni Tapies: A Definite stir within the art world*. Retrieved 03 16, 2015, from www.theprisma.co.uk: www.theprisma.co.uk/2012/03/05/antoni-tapies-a-definite-stir-within-the-art-world
- Wikipedia free encyclopedia*. (2015, 03 15). Retrieved 03 15, 2015, from Fundacio Antoni Tapies: www.wikipedia.org

BÖLÜM 11

TEHACHAPİ KALİFORNİYA CEZA İNFAZ KURUMUNDA BENZERSİZ BİR SANAT PROJESİ

Nurgül KEL EŞ¹

GİRİŞ

“Sanatı insanların birbirleriyle konuşmasını sağlamak için bir köprü olarak kullanılmak istiyorum. Ben bir aktivist değilim, sadece bir sanatçım. İnsanlara ne düşüneceklerini söylemeye çalışmıyorum, sadece düşünmelerini sağlamaya çalışıyorum ve gerçekten sanatı bir süreç olarak görüyorum. Bu proje bittikten sonra size gösterdiğim her şeyden sonra beni ve onları en etkileyen şey, mahkûmlarla tokalaşmamdı ve proje sonunda bazıları bana sarılmak istediğini söyledi” JR (Sanal, 1).

Bir suçtan dolayı mahkemede yargılanarak hüküm giymiş kimselere mahkûm denmektedir. Mahkûmlar cezaevinde sadece suçunun cezası olarak kalmak yerine, içeride rehabilite olmalıdırlar. Rehabilitasyon veya iyileştirme, suçlunun insanlığına özel bir vurgu yaparak, suçlunun suça iten nedenlerden kaynaklanan sorunların ele alınması ve onun topluma kazandırılma sürecine odaklanan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu yöntem, suçlunun sadece tecrit edilerek cezalandırılmasından ziyade, onun içsel sorunlarının giderilmesi ve topluma uyum sağlaması için çeşitli tedbirlerin alındığı bir süreci içerir (Işıқтаç, 2013: 630).

Cezaevlerinde ruhsal destek ihtiyacı olan tutuklu ve hükümlülerin olduğu bir gerçektir. Bu ihtiyaçlarının, bir organizasyon şeması içinde karşılanması gerektiği vurgulanmaktadır ve bu ihtiyaçların karşılanamadığı durumlarda, sadece ruhsal bozukluğu olan mahkûmların değil, aynı zamanda ruhsal bozukluğu olmayan mahkûmların da olumsuz etkileneceği düşünülmektedir (Amil vd. 2021).

1 Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Plastik Sanatlar, Sanatta Yeterlilik, ORCID ID: 0000-0002-0699-6078.

*Görsel 8: Aynı Ceza İnfaz Kurumunda Gerçekleştirilen 2. Sanat Projesi.
Duvar Üzerine Baskı.*

KAYNAKLAR

- Amil, B. Balcıoğlu, Y. H. & Öncü, F. (2021). Cezaevi Popülasyonunda Dünya Örnekleriyle Ruh Sağlığı Uygulamaları ve Yol Haritası. *Current Research and Reviews in Psychology and Psychiatry*, 1(1), 46-76.
- Arslan, S. (2021). Ortam Odaklı Sanat Bağlamında Sandy Skoglund'ın Kurgu Mekanları, *Akdeniz Sanat Dergisi*, 15(28), 191-205
- Özen Tanyazı, S. (2016). Mekana Özgü Sanatta Yeni Stratejiler: Berlin'deki Güncel Pratikler, *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 16, 75-85
- Ranciere, J. (2008). *Estetiğin Siyaseti, Sanat/Siyaset*, İstanbul: İletişim Yayınları

- Toy, E. Görgülü E.(2018), Kamusal Alanda Sanat Uygulamalarına Bir Örnek: Mural İstanbul, Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(56), 1151-1160
- Işıқтаç,Y. (2013). Ceza Adaleti Açısından Hapis Cezası ve Rehabilitasyon İlişkisi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,71(1), 625-638

Görsel Kaynaklar

- R. 1. <https://www.jr-art.net/projects/tehachapi>, Erişim Tarihi: 02.11.2023
- R. 2. <https://www.jr-art.net/projects/tehachapi>, Erişim Tarihi: 02.11.2023
- R. 3. https://images.prismic.io/jr-website/dae26981-5f0e-4461-8443-20a7c33a7363_Camille-Pajot-TEHA19.jpg?auto=compress,format?w=0&fit=crop, Erişim Tarihi: 05.11.2023
- R. 4. <https://www.themarshallproject.org/2019/11/25/how-this-prison-collaborated-on-a-larger-than-life-work-of-art>, Erişim Tarihi: 05.11.2023
- R. 5. <https://mk2films.com/en/film/tehachapi/>, Erişim Tarihi: 11.11.2023
- R. 6. <https://www.representjustice.org/blog/jr-reveals-latest-installation-at-california-correctional-facility/>, Erişim Tarihi: 18.11.2023
- R. 7. <https://www.themarshallproject.org/2019/11/25/how-this-prison-collaborated-on-a-larger-than-life-work-of-art>, Erişim Tarihi: 05.11.2023

Elektronik Kaynaklar

- Sanal-1, <https://www.youtube.com/watch?v=2fY-iSzbls8&t=268s>, Erişim Tarihi: 05.11.2023
- Sanal-2, <https://www.jr-art.net/projects/tehachapi>, Erişim Tarihi: 02.11.2023
- Sanal-3, <https://www.themarshallproject.org/2019/11/25/how-this-prison-collaborated-on-a-larger-than-life-work-of-art>, Erişim Tarihi: 19.11.2023
- Sanal-4, <https://www.representjustice.org/blog/jr-reveals-latest-installation-at-california-correctional-facility/>, Erişim Tarihi: 02.11.2023
- Sanal-5, <https://www.themarshallproject.org/2019/11/25/how-this-prison-collaborated-on-a-larger-than-life-work-of-art>, Erişim Tarihi: 05.11.2023
- Sanal-6, https://www.ted.com/talks/jr_why_art_is_a_tool_for_hope, Erişim Tarihi: 06.11.2023
- Sanal-7, <https://news.artnet.com/art-world/jr-installed-massive-multimedia-mural-atop-prison-southern-california-depicting-current-former-inmates-1707819>, Erişim Tarihi: 08.11.2023
- Sanal-8, <https://www.youtube.com/watch?v=2fY-iSzbls8&t=268s>, Erişim Tarihi: 12.11.2023
- Sanal-9, <https://www.themarshallproject.org/2019/11/25/how-this-prison-collaborated-on-a-larger-than-life-work-of-art>, Erişim Tarihi: 15.11.2023
- Sanal-10, <https://www.youtube.com/watch?v=2fY-iSzbls8&t=268s>, Erişim Tarihi: 05.12.2023
- Sanal-11, <https://www.youtube.com/watch?v=2fY-iSzbls8&t=268s>, Erişim Tarihi: 01.12.2023
- Sanal-12, <https://www.youtube.com/watch?v=2fY-iSzbls8&t=268s>, Erişim Tarihi: 03.12.2023

BÖLÜM 12

SOYUT SANATIN TÜRK RESMİNE YANSIMALARI VE ADNAN ÇOKER ÖRNEĞİ

Mehmet Erkan TURAN¹

BATI RESMİNDE SOYUT SANATIN GELİŞİMİ

Türk resim sanatını soyuta yönlendiren eğilimlerin çoğu batı sanatındaki soyut sanatın gelişimi sonrasında ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Türk resim sanatında soyut gelişmeleri anlamak için önce batı sanatını anlamak gerekmektedir. Bu bölümde modern batı sanatından ve soyut sanatın gelişiminden bahsedilecektir.

Modern sanat döneminin başlangıcı ve bitişi ile ilgili kesin tarihi sınırlar olmamakla beraber genel olarak 1800'lü yılların son çeyreğinde Empresyonizm sanat akımı ile başlayarak 1960-70'li yıllar arasındaki sanatsal gelişmeleri kapsayan dönem olarak kabul edilmektedir. Modern sanat döneminde birçok anlamda klasik sanat anlayışına karşı çıkmış, sanat alanına getirilen yeniliklerle birlikte birçok farklı sanatsal pratik ve yaklaşımlar ortaya atılmıştır. Bunlar arasında en önemli yaklaşımlardan biri de “sanatın doğadaki herhangi bir nesneyi temsil etmek gibi bir işlevinin zorunlu olmadığı” anlayışıdır. Bu dönemde artık tuval üzerinde oluşturulan bir kompozisyonda doğaya herhangi bir gönderme yapmak reddedilmiştir. Bu tutum soyut sanatın ortaya çıkışındaki en önemli unsurlardan biridir. Bu tutum, modern sanat döneminde özellikle 20. yy.'ın ilk yarısında o kadar önemle ve sıkça vurgulanmıştır ki artık neredeyse “modern sanat eşittir soyut sanat” anlayışı kabul edilmiştir (Yılmaz, 2013).

¹ Arş. Gör., İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, erkanturan234@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7188-6265

KAYNAKLAR

Kitap

- Antmen, A., (2017), 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, (8. Baskı), Sel Yayıncılık, İstanbul
- Berk, N., ve Özsezgin K., (1983), Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara
- Demirkol, C., V., (2008), Batı Sanatında Modernizm ve Postmodernizm, (1. Baskı), Evrensel Basım Yayın, İstanbul
- Erden, O., (2012), "Türk Resim Sanatı", (1. Baskı), Tempo Yayınevi, İstanbul
- Eroğlu, Ö., (2017), Wassily Kandinsky: Sanatta Tinsellik Üzerine, (1. Baskı), Tekhne Yayınları, İstanbul
- Ersoy, A., (2004), 500 Türk Sanatçısı, (1. Basım), Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul
- Farthing, S., (2017), Sanatın Tüm Öyküsü, (3. Baskı), Hayalperest Yayınevi, İstanbul
- Grzymkowski, E., (2015), Sanat 101: Leonardo da Vinci'den Andy Warhol'a Sanat Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey, (2. Baskı), Say Yayınları, İstanbul
- Kandinsky, W., (1993), Sanatta Zihinsellik Üzerine, (2. Baskı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Özsezgin K., (1998), Cumhuriyet'in 75. Yılında Türk Resmi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara
- Sözen, M., ve Tanyeli, U., (2018), Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, (18. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul
- Tansuğ, S., (1995), Türk Resminde Yeni Dönem, (4. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul
- Tunalı, İ., (2008), Felsefenin Işığında Modern Resim, (9. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul
- Turani, A., (1984), türk resim sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara
- Turani, A., (2019), Sanat Terimleri Sözlüğü, (18. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul
- Yılmaz, M., (2013), Modernden Postmoderne Sanat, (2. Baskı), Ütopya Yayınevi, Ankara

Tez

- Baloğlu, H., A., (2006), Şeker Ahmet Paşa'nın Sanatı ve Sanatçı Kişiliği, (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Çanakkale, (Türkiye)
- Çıray, H., (1992), Soyut Sanatın Çağdaş Türk Resmine Etkisi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, (Türkiye)
- Turan, Y., (2016), Türk Resim Sanatında Soyut Geometrik Yaklaşımlar, (Yüksek Lisans Tezi), Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, İzmir, (Türkiye)
- Yılmaz, N., T., (2009) Türkiye'de Soyut Sanatın Gelişimi İçerisinde Burhan Uygur'un Yeri, (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı, Resim Bölümü, Edirne, (Türkiye)

Makale

- Elmas, H., "Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Özgürlük Bağlamında Sanat Neydi, Ne Oldu?", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15/2006, ss. 281-298.
- Tunalı, İ., "Soyut Sanatta Realite Kavrayış", Felsefe Arkivi, 17/1970, ss 3-18

İnternet

- (URL-1): https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeniler_Grubu (07.03.2024)
- (URL-2): https://tr.wikipedia.org/wiki/10%27lar_Grubu (07.03.2024)
- (URL-3): <https://kolajart.com/wp/2014/07/03/serkan-azeri-ferruh-basaganin-aski-uzerine/> (06.03.2024)
- (URL-4): https://tr.wikipedia.org/wiki/Adnan_%C3%87oker (08.03.2024)
- (URL-5): https://www.sabah.com.tr/kultur_sanat/2010/03/16/prof_adnan_coker_ikinci_retrospektifi_sunuyor (10.03.2024)
- (URL-6): https://www.sabah.com.tr/kultur_sanat/2010/03/16/prof_adnan_coker_ikinci_retrospektifi_sunuyor (10.03.2024)

BÖLÜM 13

ESERLERİNDE GELENEKSEL FORMLARI KULLANAN TÜRK RESSAMLARI

Banu DAVUN¹

GİRİŞ

Gelenek, geçmişten günümüze kadar varlığını sürdüren, bir toplumun yapıtaşlarını oluşturan kültürel öğelerinin tümünü bir arada tutan bir kavramdır. Gelenek, toplumların tarihsel süreç içerisindeki belleğidir. Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğünde geleneğin tanımlaması “*Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, anane, tradisyon.*” olarak ifade edilmektedir (sozluk.gov.tr).

Nurullah Ataç'ında belirttiği gibi "Şair yeni bir dil yaratabilir ama bunun için gereken gücü gelenekten alır." (Türk Dil Kurumu sözlüğü)

Türk resim sanatının tarihsel süreci üzerinde durulduğunda geleneksel ve modern sanat arasındaki ilişki, özellikle Doğu-Batı ayrışmasının sanata etkisi gibi görünebilir. Gerçekte, sanatın evrimleşmesinde kültürün bir parçası olarak sahip olunan gelenek algısının muhafazakâr ve kutsal olanı destekleyen ama aynı zamanda özgür, özgün, ve yeni bir anlayışa sahip olması önemlidir. Modernin geleneği tamamen yok saydığı fikri doğru olmamakla birlikte modern, geleneğin belli bir şekilde aşılmasıyla kendini gösterir. Geleneksel kavramının geçmişten, günümüze uzanan bir süreç olduğu gözönüne alındığında, gelenek ve modernin birbirleriyle olan etkileşimini belirleyen temel etkenin ortak kültürel mirasımız olduğu ifade edilebilir (Akengin ve Aypek, Arslan, 2017:s.52).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim, İş Eğitimi AD., banudavun@aksaray.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2924-2789

KAYNAKLAR

- AYTAÇ, İ ve ÇIPLAKKILIÇ, N.1950 *Öncesi Ve Sonrası Türk Resim Sanatının Gelişimi ve Devrim Erbil* Sanat ve İnsan Dergisi Journal of Art and Human 2019-3(2) | ISSN 1309 -7156|
- AKBAŞ, DEMİR, H. (2022) *“Anadolu Halk Sanatları ve Yazma Baskı Sanatı: Bedri Rahmi Eyüboğlu”*, Aydın Sanat Yıl 8 Sayı 16 - Aralık (185 - 193).
- AKENGİN, G.ve AYPEK ARSLAN A.(2017) *“Türk Resim Sanatı ve Gelenek”*, JIA(International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art, Cilt: 2, Sayı: 3, Kasım - Aralık.
- ALAN, İNCİ. İ. ve DAVUN, B. (2023) *“Şakir Gökçebağ And Traditional Textile Art Carpet In Installation Perspective* “Uluslararası Halı Kilim ve Güzel Sanatlar Kongresi.www.discoveranatolia.org Bünyan: Kayseri ISBN: 978-625-367-390-1
- BAŞBUĞ, Z. (2019) , *“Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun İki Eserinde Bulunan Türk Kültürü İmgeleri”* MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:8, Sayı:1.
- BAŞKAN, S. (1990). *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye’de Resim*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- BAŞKAN, S. (1991). *Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Türk Ressamları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- BAYRAMOĞLU, M. (2001) *20. Yüzyıl Türk Resim Sanatında Geleneksel Türk Sanat Örneklerinin Etkisi*, DOI:10.7816/kalemisi-01-02-01, Kalemisi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2 <https://www.kalemisidergisi.com/makale/pdf/1406720541.pdf>.
- BERKLİ, Y.(2010) *Uygur Resim Sanatının Üslup Özellikleri* Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 10 sayı: 45, 155-166
- BEYDİZ, M.G. (2023) *“Mitostan İmgesel Logosa: Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Resimlerinde Alegorik Anlatım”* The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC ISSN: 2146-5193, April 2023 Volume 13 Issue 2, p.390-406
- BOYDAŞ, N. (1996) *“Sanat Kültürü Yansır”*. Millî Eğitim Dergisi (Temmuz-Ağustos-Eylül), S,131.
- BOZCU, M.M. (2009) *“Bezekli Mağara Tapınaklarındaki Duvar Resimleri”*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Seminer Çalışması, İstanbul.
- CAN, R. (2023) *“21. Yüzyıl Çağdaş Türk Sanatında Bir İfade Aracı Olarak Halı ve Kilim”*, Sanat ve Tasarım Dergisi, Sayı: 31, 239 - 260, 09.06.2023
- ÇEŞMELİ, İ. (2016) *“İskitler, Hunlar ve Göktürkler’de Din ve Sanat”*, İstanbul: Cinius Yayınevi. ISBN: 9786053238683
- ÇELEBİOĞLU, A.(2019) *«İlahi Komedi Ve Mi’raçnâmelerde Cennet Tasavvurunun Karşılaştırılması»* Etü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi S.9, Ekim Erzurum ISSN: 2149-939X<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/841113>
- DASTARLI, DELLALOĞLU, E. (2018) *“Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türk Resminde Modernleşme: İmgeler Ve Batılı Kimlik”* Doktora Tezi. İstanbul:T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- DAVUN, B ve ALAN, İNCİ, İ. (2023) *“Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Eserlerindeki Anadolu Halk Sanatı MotifleriVe Kemeçeci Eserinin Eleştirel Yöntemle İncelenmesi* “Uluslararası Halı Kilim ve Güzel Sanatlar Kongresi.www.discoveranatolia.org Bünyan: Kayseri ISBN: 978-625-367-390-1
- DAVUN, B.(2023) *“Çağdaş Türk Resim Sanatında 1980 Sonrası Dönem ve Günümüz Eğilimleri* “Çağdaş Türk Resim Sanatı ve Güncel Yaklaşımlar (Editör. Doç Dr. Fahrettin GEÇEN) Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- ERDOĞAN, N. (1998). *“Devrim Erbil: Sanatında Geometri ve Simetri”*. Güzel Sanatlar Dergisi, 15(1), 45-59.

- ESER, G. (2010). “*Devrim Erbil: Türk Sanatında Geometrik Formların Yeniden Keşfi*”. *Türk Sanat Tarihi Dergisi*, 19(2), 123-140.
- EYÜBOĞLU, B.R. “*Resme Başlarken*”, Baskıya Hazırlayan Mehmet Hamdi Eyüboğlu. Bilgi Yayınevi 1. Basım 1997. Ankara: Olgaç Basımevi.
- GEÇEN F. ve DAVUN, B. (2023) *Turgut Zaimin Eserlerindeki Figürleri Ele Alış Biçiminde Minyatür Etkiler ve Biçimsel Deformasyon Sorunsalı* Balkan 7th International Conference On Social Sciences, February 3-5, 2023 - Skopje ISBN: 978-625-6393-20-2 Academy Global Publishing House
- GİRAY, K. (2020). *Ankara Resim Ve Heykel Müzesi Başyapıtlar* (Cilt 2). Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- GÖĞEBAKAN, Y.(2016) *Kültürel Mirasın Türk Resim Sanatına Yansımaları*, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/757491>
- GÖZÜBENLİ, M:A:(2019) *Türk Resim Sanatında Uzamdan Yüzeğe Figür Resminde Değişmeler* T.C. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.:Hatay.
- GÜL, M ve HAN, Y. (2021) “*Devrim Erbil’in Osmanlı Camileri Temalı Eserlerine İkili Bakış*” INONU UNIVERSITY JOURNAL OF CULTURE AND ART / IJCA İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi Volume/Cilt: 7 No/Sayı: 2 (2021) 56-76
- KAPLAN, M.A. ve POLAT, C. (2018) “*Türk Resim Sanatına Geleneksel Sanatlardaki Figür ve Motiflerin Yansımaları*” Journal Of Institute Of Economic Development And Social researches issn:2630-6166 Vol:4 / Issue:14 [iksdjournal.com / iksdjournal@gmail.com](http://iksdjournal.com/)
- KARAASLAN, E., GÜVEN, M. ve ÇELEBİ, EROL, C. (2017), *Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Resminde Ulusal Kimlik Anlayışı ve Bedri Rahmi Eyüboğlu*, *İdil Dergisi* DOI: 10.7816/idil-06-31-05 idil, Cilt 6, Sayı 31, Volume 6, Issue 31941
- KEÇELİOĞLU, T.(2016) “*Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Benek Söylemi ve Etkileri Üzerine*” <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/28542>
- KESKİNOK, K(2001) *Sanat Eğitimi, Aşamalı Yöntem*, 1. Baskı. Ankara: Sanat Yapım Yayıncılık, TŞOF Plaka ve Matbaacılık
- KILIÇ, Ö. (2013) “*Çağdaş Türk Resminde Geleneksel Etkileşim*” (In The Contemporary Turkish Painiting Traditional Interaction) Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research Cilt: 6 Sayı: 25 Volume: 6 Issue: 25 -Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU Armağanı www.sosyalarastirmalar.com İssn: 1307-9581
- KONAK, V. (1992) *Akçaabat Erkek Horonları*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KUYRUKÇU, D. (2023) “*Sanat Kültür ve Kistch Tavrı*”, Güzel Sanatlar Alanında Geleneksel ve Güncel Bakış (editörler : Emine Filiz Yiğit ve Gülşen Aslan Elkıran) 1.Baskı Ankara: Bidge Yayınları.
- PELVANOĞLU, B.(2010) *Devrim Erbil* Olcayart Yayınları, sayı1 https://www.academia.edu/31854581/E_1_4_devrim_erbil_tr_pdf
- POLAT, N.(2014), “*Geç-Osmanlı Türkiye’sinde Sanatsal Modernizmin Sosyolojik Dinamikleri Üzerine*”. *Sanat - Tasarım Dergisi* 5, Kasım 47-54.
- SARI, İ. (2016). *Türk sanat tarihi*. Nokta E-kitap.
- SATILMIŞ, S. (2019). *Turgut Zaim’in Resimlerinde Renk Sembolleri Kullanımı ve Minyatür Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SAYDAM, S. (2002, Haziran). *Bedri Rahmi Eyüboğlu*. *Bütün Dünya* (23), 19-30.
- ŞERİFOĞLU, Ö. F. (2011). *Bedri Rahmi Eyüboğlu*. Anma ve Armağan Kitapları Dizisi 33, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

- SOYLU, R. ve KÖROĞLU, D. (2017) "Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun "Aşık Veysel" Adlı Resminin Göstergebilim Çözümlemesi, DOI: 10.7816/idil-06-35-07 idil, , Cilt 6, Sayı 35, Volume 6, Issue 35 www. idildergisi.com.
- SOYLU, R. ve KÖROĞLU, D. (2018) *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Resimlerinde Türk Kültürüne Ait Sembollerin Göstergebilim Yöntemiyle Çözümlemesi* " Academia.edu/.
- ÖZDEMİR, H. (2005). "Devrim Erbil'in Sanatında Geometrik Formların Rolü". Sanat Araştırmaları Dergisi, 7(3), 211-225.
- TANSUĞ, S.(1990) "Türk Resminde Yeni dönem" 2. Basım Remzi Kitabevi, İstanbul: Evrim Matbaacılık.
- TANSUĞ, S.(1986) "Çağdaş Türk Sanatı» 1. Basım Remzi Kitabevi, İstanbul: Evrim Matbaacılık.
- TEBER, D.(2010) "Geleneksel Türk Sanatlarımızdan, Tezhip, Hat ve Minyatürün Çağdaş Türk Resmine Yansıması", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.(Danışmanı: Doç. Mehmet KAVUKÇU), Erzurum.
- TİRYAKİ, K. (2018). İbrahim Çallı, Neş'e Erdok, Turgut Zaim Türk Sanatına Katkıları Eserlerinin Konu, Biçim, İçerik Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- <https://www.nazlim.net/kimdir-biyografi/turgut-zaim-kimdir-biyografisi-hayati.html>
- UYGUR, Nermi (1996).*Kültür Kavramı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- YALÇIN, Ç ve ÖZDOĞLAR, E (2023). "Osmanlı Resim Sanatında Osman Hamdi Bey, Figür ve Mekan Üzerine Bir Araştırma" *Tarih ve Gelecek Dergisi*, Mart 2023, Cilt 9, Sayı 1
- <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3039926>
- YASA-YAMAN, Z. (Ed.),*İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Sanat*, Ankara Resim ve Heykel Müzesi, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012, s. 136.
- YILMAZ, B. (2017) "Pazırık'dan Günümüze Türk Halı Sanatı," Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi I, 1, Aralık, 98-106. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/401990>
- YILMAZ,O.(2018) "Doğu Karadeniz Kemencecilik Geleneğinde Yöresel Ekoller", Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, , Cilt: 11, Sayı: 24, s. 124-136.
- ZİYAİ, A. (2010). "Orijinal Çin Kaynaklarına Göre Hun-Türk Tarihi I. BÖLÜM: Kudretli Büyük Hun Tanrıkuşluğu (Türk Halkının Ataları Hunlar ve Hunların Ortaya Çıkışı)", GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 30, Sayı 3, s.895-912
- Türk Dil Kurumu [TDK] *Güncel Türkçe Sözlük* [Elektronik Sürüm]. Erişim: 12 Mart 2024 <http://www.tdk.gov.tr/>
- ZENGİN, A., YAMAN Ü. (2018) "Eski Uygur Türkçesi Metinleri Üzerinden Budizm ve Maniheizm'in Savaşa Bakışı". Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt: 58, Sayı: 1, 2018, 175-216 DOI: 10.26650/TUDED425625 Araştırma Makalesi.